

JOAN F. MIRA

“Fem un colp d'ull als catàlegs de les editorials’, respon l’ autor: ‘al costat d’una enorme quantitat de fast food hi conviu ben poca verdadera literatura.’ Per tant, afirma, cal que algú oriente el comprador, com fan amb els restaurants: una estrella o una forquilla, o cap, o dos, o tres. Però no passa. L’única puntuació que reben els llibres és la purament comercial: les llistes de vendes”

Llibres, estrelles

Les editorials, digué l’escriptor, haurien de ser matèria d’una Guia Michelin. I la qualitat dels llibres, indicada amb estrelletes al mèrit, com la dels restaurants. Era un dia, fa pocs dies, de pluja i de fred a Venècia, i l’escriptor alemany, de cames llargues i cara rosada, de cabell blanc sempre escambuixat, esperava l’hora d’un col·loqui amb Umberto Eco sobre llibres, biblioteques i lectors. Hans Magnus Enzensberger, doncs, defensava la seua idea de comparar edició i gastronomia: no va tan desencaminat. Vostès deuen llegir, de tant en tant —almenys com a distracció innocent, com a fantasia o com a guia per orientar-se en la vida— els papers que escriuen els crítics literaris, els crítics de cinema, i els crítics que visiten restaurants. És curiós que els primers siguen habitualment els únics que no posen nota a la cosa criticada. Una pel·lícula, en general, apareix explicada i comentada, i després el comentador opina: està ben resolta, és avorrida o divertida, el director l’ha espifiada, l’actriu principal fa un gran paper per això i per allò, el guió no té ni cap ni centener, etcètera. I el resultat final és que les pàgines corresponents dels diaris la valoren amb un zero, un un, un dos, un tres, un quatre o un cinc, o amb puntets o estrelletes també del zero al quatre o al cinc. O diuen que és excepcional, molt bona, bona, regular o implacablement roïna. I així el bon ciutadà que vol anar al cinema mira la cartellera, si té temps llegeix una petita crítica, i ja sap amb quin film té més possibilitats de gastar els diners de manera útil i agradable. Amb els restaurants passa si fa no fa el mateix: el crític tasta els plats, n’observa la composició, la fórmula, els materials i la cocció, tot allò que cal observar, i després en fa la descripció, el comentari, i la valoració. El resultat són les estrelletes, les forquilles o qualsevol emblema que guia l’hipotètic dinador o sopador.

Recorda, molt oportunament, el senyor Enzensberger que la globalització existeix també en el món editorial, i que en els programes dels grans grups que ocupen el mercat s’imposen les receptes consolidades, els productes d’ample consum més que els llibres de qualitat. “Tanmateix”, continua, “en la restauració al costat dels McDonald’s hi ha els locals d’*haute cuisine*. I en tots els sectors comercials hi ha diferències acceptades pel públic. Tothom sap que un vestit d’Armani és de qualitat diferent d’un vestit de gran magatzem, i que per això serà adquirit a un preu diferent. Però els llibres hom els compra com el sucre: a quilos.” És a dir, com més gros més car, i ací s’acaba la diferència. “Mentre que per menjar bé”, diu l’autor, “la gent està disposada a pagar molt, per llegir pretén el mateix preu per una hamburguesa i per un *canard à l’orange*”. Però els últims anys la gent compra més llibres, diu el periodista. “Fem un colp d’ull als catàlegs de les editorials”, respon l’autor: “al costat d’una enorme quantitat de *fast food* hi conviu ben poca verdadera literatura.” Per tant, afirma, cal que algú oriente el comprador, com fan amb els restaurants: una estrella o una forquilla, o cap, o dos, o tres. Però no passa. L’única puntuació que reben els llibres és la purament comercial: les llistes de vendes. Ocupen tal posició durant tantes setmanes, i això és tota la qualificació que rebran mai. Com si en la guia de restaurants diguera: número un l’hamburguesa big mac, número cinc la pizza napolitana, i així tota la classificació. Però tinc la impressió que la “Guia” que proposa Enzensberger no veurà mai la llum. O només a Alemanya. Perquè en cada país, i al nostre més encara, els crítics són del mateix gremi que els autors i els editors, i sobretot perquè tenen més por que criteri. Posar estrelles als llibres seria un gran compromís, però no posar-los res, com ara, és un perfecte desastre.